Meer dan verwacht.

Opvallende uitkomsten uit het Nationaal Verenigings Onderzoek

2020

Nationaal Verenigings Onderzoek

nationaalverenigingsonderzoek.nl

Het sociaal en economisch vermogen van Nederland.

Annemiek Wissink
Directeur DNA

Dit is het eerste resultaat van het doorlopend onderzoek naar verenigingen in Nederland. DNA is hier enorm trots op. Na jaren waarin we steeds moeten constateren dat er te weinig bekend is over verenigingen, hebben we samen met onze partner IVBB dit begin gemaakt om verenigingen in kaart te brengen. Deelname is helemaal open voor alle verenigingen. Van lokale studentenvereniging tot hele grote koepels als NOC*NSF. Alle verenigingen kunnen meedoen.

We willen laten zien wat verenigingen bijdragen aan de samenleving, sociaal en economisch. En dus niet alleen verenigingen in kaart brengen, maar ook op de kaart zetten. Juist dit jaar hebben we kunnen zien dat verenigingen een enorm vermogen hebben om binnen no-time een nieuw normaal te creëren en ervoor te zorgen dat alles wat wij zo belangrijk vinden, van sport tot innovatie in een sector, weer verder kon gaan.

We denken vaak dat mensen elkaar ook wel via social media kunnen vinden, maar nu zagen we juist dat verenigingen bestendige en veilige verbindingen vormen en bovendien de digitale inhaalslag maken.

Het onderzoek bevestigt dat alle verenigingen een beetje op elkaar lijken, ook al heeft de ene 10 leden en de andere meer dan 1 miljoen. En al is de ene er voor bedrijven en de andere voor mensen met interesse in heemkunde. Hele verschillende typen verenigingen zijn met innovatie bezig, organiseren netwerken of bieden expertise. Alle verenigingen hebben te maken met governance vragen die typisch horen bij een vereniging. In elke vereniging werken professionals en vrijwilligers samen, al is dat in een brancheorganisatie gemiddeld 1 op ruim 2, in een beroepsorganisatie 1 op 4 en in een vrijwilligersorganisatie 1 op bijna 20. Ook samenwerken met partners en met elkaar hoort bij verenigingen.

En natuurlijk willen we dat het onderzoek verenigingen helpt om van elkaar te leren. Daar gaat DNA volop mee aan de slag. Voor nu wil ik benadrukken dat het onderzoek laat zien dat verenigingen trots mogen zijn op wat ze doen en wat ze zijn. Want dat is echt de moeite waard, stelt veel voor en brengt ons allemaal een beter Nederland.

Annemiek Wissink
Directeur DNA

Wat doen verenigingen voor Nederland?

Alles.

Je kunt het zo gek niet bedenken of er is een vereniging actief die het voor mensen en organisaties mogelijk maakt om samen doelen te bereiken, van (online) zingen in een koor tot het coronaproof laten werken van een hele sector.

Met verenigingen krijgen wij: aandacht, acceptatie, acties, beweging, belangenbehartiging, bescherming, beeld, betrokkenheid, cohesie, contact, duidelijkheid, geluk, gesprek, geluid, inspiratie, invloed, kwaliteit, kennis, kracht, naam, ontwikkeling, positie, proces, plek, podium, samenwerking, stem, sfeer, tevredenheid, uitvoering, vakmanschap, veiligheid, verbondenheid, vernieuwing, verbetering, vermaak, welbevinden, zichtbaarheid. Gebaseerd op de antwoorden in het Nationaal Verenigings Onderzoek.

Jeanne Hoogers
Hoofdredacteur VM magazine

Aantal deelnemende verenigingen

We hebben de leden van DNA benaderd. Diverse koepelorganisaties zoals bijvoorbeeld NOC*NSF hebben het verspreid onder hun leden. VNO-NCW en MKB Nederland hebben het opgenomen in hun nieuwsbrief. Voor volgend jaar mikken we op 1.000 deelnemende verenigingen.

Dit onderzoek is een eerste stap naar antwoorden waar we allemaal wat aan hebben. Wij danken iedereen die heeft meegedaan zeer, zeer hartelijk! Hier worden de in onze ogen meest opvallende resultaten gepresenteerd.

In totaal

567

deelnemende verenigingen

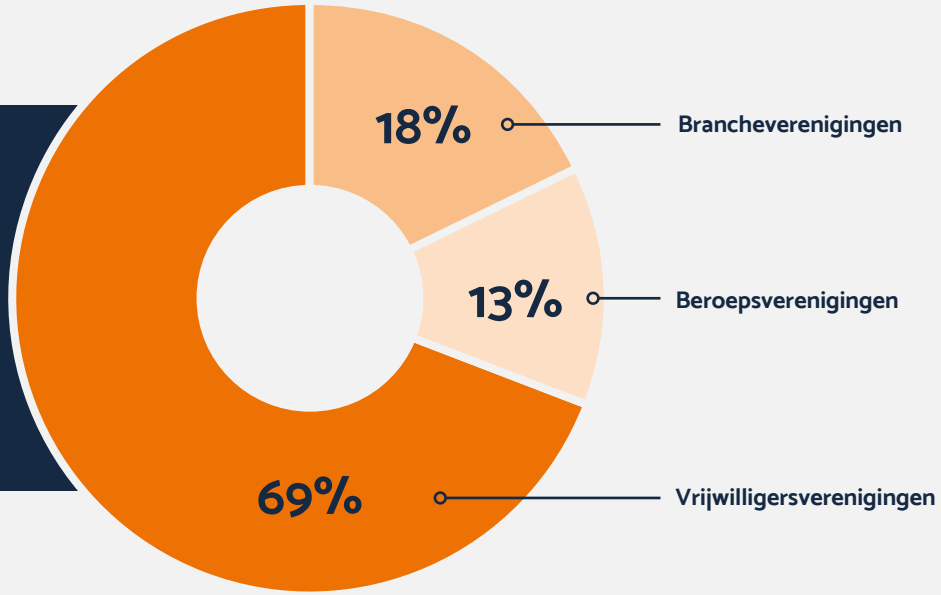

vertegenwoordigen samen bijna

4.000.000

leden

=

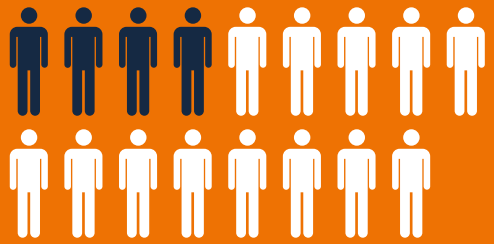

Ongeveer 23,5% van de totale Nederlandse bevolking

Interview met Annemiek Wissink, directeur De Nederlandse Associatie (DNA)

De belangrijkste ambities van De Nederlandse Associatie

“DNA gelooft in het verenigingsmodel en de individuele verenigingen en wil heel graag ook de meerwaarde van verenigingen laten zien. Verder vinden we het heel belangrijk dat de mensen die voor verenigingen actief zijn zich blijven ontwikkelen. Daarom bieden we opleidingen en trainingen aan. Verder is DNA de spin in het web als het gaat om kennis en contacten in de verenigingswereld.”

Annemiek Wissink over de belangrijkste ambities van DNA.

KLIK HIER OM HET HELE INTERVIEW TE BEKIJKEN

En daar past dit onderzoek goed bij?

“Het onderzoek past natuurlijk naadloos in onze missie omdat we met het onderzoek willen laten zien wat de meerwaarde van verenigingen is en omdat we de uitkomsten van het onderzoek gaan gebruiken om de verenigingswereld verder te versterken.”

Hoe gaat DNA dat aanpakken?

“We gaan de uitkomsten in ieder geval gebruiken om in onze reguliere activiteiten te verwerken, dus in onze opleidingen, bijeenkomsten organiseren over de belangrijkste thema’s, netwerkbijeenkomsten houden waarin verenigingen goede voorbeelden kunnen uitwisselen en we gaan experts uitnodigen, uiteraard, om hun licht te laten schijnen over de belangrijkste thema’s.”

Hoe zie jij dan de toekomst van verenigingen?

“Verenigingen zijn zo oud als de mensheid. Ze zullen wat mij betreft altijd bestaan. Ze spelen gewoon een belangrijke rol in de verbinding van de samenleving en zullen alleen maar belangrijker worden als je kijkt naar de huidige tijd van individualisering en digitalisering. Ze moeten zich wel goed aanpassen aan de huidige tijd en ja, DNA helpt daarbij.”

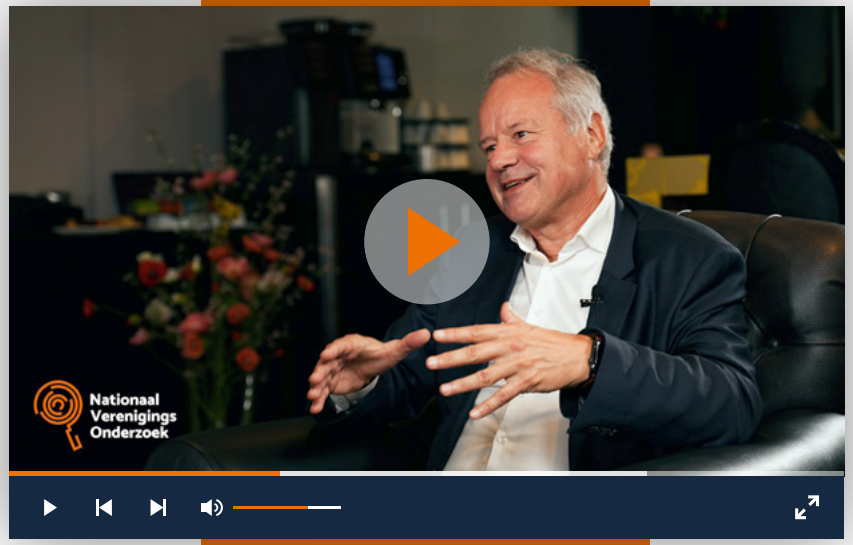

Peter Noordhoek over de insteek en opzet van het onderzoek.

KLIK HIER OM HET HELE INTERVIEW TE BEKIJKEN

Verenigingen: trots en timide tegelijk

Bij meerdere vragen is de mogelijkheid geboden om aanvullende opmerkingen te maken. Dat hebben we gezien! Er is een berg aan reacties ingezonden. Wat een betrokkenheid!

Wat opvalt: “er komt een beeld uit naar voren van vereniging als tegelijk trots en timide.”

Verenigingen laten in de ene vraag zien hoe groot ze eigenlijk zijn en maken zich in de volgende vraag weer klein.

“Als uw vereniging wegvalt, wat mist Nederland of uw regio of plaats dan?”

Wow... Dat hebben we geweten! Bijna iedereen ging los, niet zelden met lange antwoorden.

2.424 antwoorden op open vragen toevoegingen aan antwoorden
(gemiddeld 5 per vereniging)

Uit de honderden antwoorden sprak een enorme trots op de eigen vereniging. We gaan deze antwoorden uiteraard nog verder analyseren, maar dat is het gevoel dat er overblijft: trots, betrokkenheid, verbondenheid. Dat is het sterkste bij verenigingen die regionaal of lokaal actief zijn. Die verenigingen geven echt antwoorden waaruit blijkt dat ze een wezenlijk verbindend onderdeel vormen in de regio en lokaal over waar zij als vereniging voor zijn. Daaruit valt een grote verbindende kracht te lezen. Maar er is ook een andere kant, die van verenigingen die zich ook weer klein maken.

“Welke impact heeft uw vereniging op Nederland of uw regio of plaats?”

Zeker niet uit alle, maar uit veel antwoorden spreekt dan een bagatellisering van de eigen rol. Zoals iemand bij de bespreking van de vragen opmerkte: “Niemand vraagt aan ondernemers of ze meer klanten en omzet willen, want dat willen ze allemaal. Bij verenigingen ontbreekt vaak de verwachting dat er meer leden komen of dat ze hun invloed willen vergroten.” Deze verenigingen maken zich klein in de verwachting als klein gezien te worden.

Het risico van open vragen is dat iedereen een eigen gewicht geeft aan een term als ‘impact’. Dat relativeert de uitkomsten van de antwoorden op deze vraag. Tegelijk maakt de combinatie van beide vragen duidelijk hoe relevant het is om te gaan kijken naar de echte meerwaarde van verenigingen.

Trots en timide tegelijk is een moeilijk te communiceren eigenschap van verenigingen. Aan de andere kant past dit beeld wel bij de dienstbaarheid die veel verenigingen tot in hun kern bezitten. Het belang van er zijn voor een groep past bij deze dienstbaarheid, het omzetten naar impact kan ervaren worden als “borstklopperij”, een eigenschap die voor veel verenigingen haaks staat op hun dienstbaarheid en verbondenheid.

Peter Noordhoek
Directeur kwaliteit en onderzoek
Instituut voor Vereniging, Branche en Beroep (IVBB)

Verenigingen actief op alle niveaus

Op welk niveau is uw vereniging actief?

Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

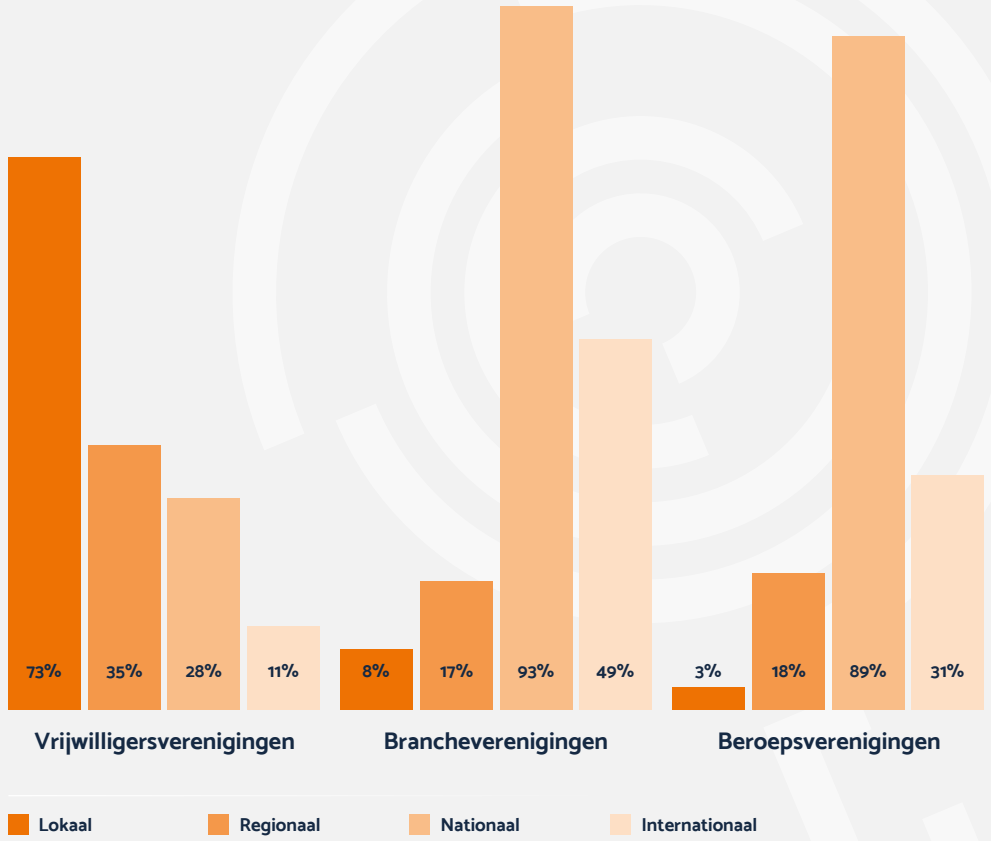

Opvallend is het aantal verenigingen dat op meerdere niveaus actief is. Branche- en beroepsorganisaties werken bijna allemaal zowel nationaal als internationaal, al zijn er zijn er ook genoeg op lokaal niveau actief. Zoals verwacht zijn vrijwilligersverenigingen vooral op lokaal niveau actief. Ook dat lag in de lijn van verwachting.

Niet in lijn met de verwachting is het hoge percentage verenigingen dat op meerdere niveaus actieve leden heeft, van lokaal, regionaal, nationaal en internationaal. Verenigingen bereiken dus alle hoeken van de economie en de samenleving.

Strategische allianties

Bregje Mollee, directeur Advies, Strategie & Kennis van ABU over Samenwerken voor Werk. Waarom zijn allianties met andere verenigingen belangrijk?

KLIK HIER OM HET HELE INTERVIEW TE BEKIJKEN

"Samen" is zeer belangrijk voor het resultaat

Als we kijken naar belangenbehartiging dan is het duidelijk dat branches die samen optrekken samen meer massa hebben en makkelijker gehoor vinden. De tijd die Den Haag en Brussel hebben om te luisteren naar individuele branches is beperkt.

Maar liefst 90% van alle branches vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om samen te werken. En de meerderheid geeft aan nog meer te willen samenwerken. Het eindresultaat telt kennelijk heel zwaar mee.

Nadelen niet negeren

Toch zijn er nadelen:

- **41%** ondervindt geen nadelen;
- **31%** heeft last van het ondersneeuwen van eigen belangen;
- **33%** ervaart minder profileringsmogelijkheden;
- **20%** ervaart verlies aan identiteit.

Conclusie

Gezien deze cijfers is de conclusie: Ja er zijn nadelen maar die wegen niet op tegen de voordelen. Samenwerken is kennelijk essentieel. Aanpakken van de nadelen? Je kunt meer communiceren over belangenbehartiging. Laat je inspanningen meer zien. En vooral... maak gebruik van de CHC factor. COLD HARD CASH. Bedrijven zijn voornamelijk omzet en geld gedreven. Hoeveel geld hebben leden nu bespaart door succesvolle lobby? Hoeveel lastenverlaging is er behaald? En hoe vaak heb jij als brancheorganisatie dat op individueel niveau per lid uitgerekend en gecommuniceerd? Laat je leden zien dat gezamenlijke lobby, uitgedrukt in geld, hen veel opbrengt. Niet makkelijk om te doen, maar het kan.

Daan Hoogendijk
Voorzitter Instituut voor Verenigingen, Branches en Beroepen (IVBB)

Tim van der Rijken
Be-TIM

Verbinding door corona

Ruim de helft van de verenigingen noemt het bieden van een netwerk als één van hun belangrijkste functies. Coronamaatregelen hebben de netwerkfunctie van verenigingen echter ingrijpend veranderd.

Maandenlang zijn alle vergaderingen, opleidingen, congressen, seminars, sociale activiteiten en andere bijeenkomsten geannuleerd of online georganiseerd. Je zou verwachten dat dat een flinke impact heeft op de betrokkenheid van leden en op de lidmaatschapsbeëindigingen. Toch noemt nog geen 6% van de verenigingen dat zij te maken hebben met corona-gerelateerde opzeggingen. Sterker nog: veel verenigingen zijn in 2020 per saldo gegroeid!

Een impact op de ledenbetrokkenheid is er wel, maar veelal positief. Opmerkelijk genoeg zegt 60% van de branche- en beroepsorganisaties dat digitalisering – als gevolg van corona – heeft geleid tot een grotere ledenbetrokkenheid.
Bij vrijwilligersverenigingen is dit minder vaak het geval, maar nog altijd bij een kwart.

Deze uitkomsten tonen de veerkracht van verenigingen in crisistijd en hun belangrijke rol bij het zorgen voor verbinding. En dat is toch waar we als maatschappij veel behoefte aan hebben, zeker nu.

60% van de branche- en beroepsorganisaties geeft aan dat digitalisering – als gevolg van corona – heeft geleid tot een grotere ledenbetrokkenheid.

Bestuursleden vinden is moeilijk

Het onderzoek heeft bijzondere aandacht voor de vraag of er nog bestuursleden kunnen worden gevonden. Opvallend: 59% van vrijwilligersverenigingen en 57% van beroepsverenigingen meldt dathet lastig tot zeer lastig is. Voor branchevereningingen is dit met 35% iets minder aan de orde. Al met al toch wel een zorgelijk beeld.

Hoe moeilijk is het voor uw vereniging om vacatures in het bestuur te vervullen?

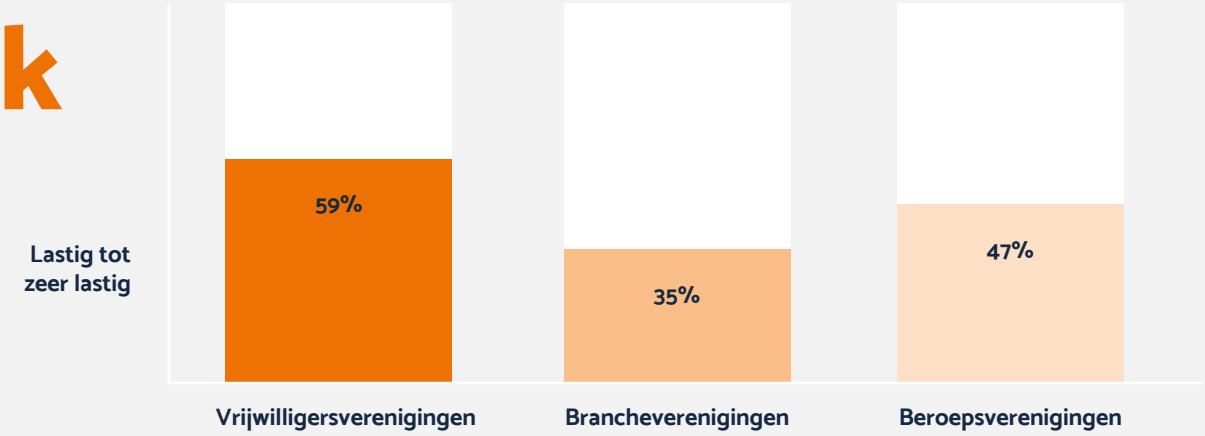

Het vinden van bestuursleden. Het verhaal van Annemieke van Willigenburg, penningmeester van Atletiekvereniging Nijkerk.

KLIK HIER OM HET HELE INTERVIEW TE BEKIJKEN

Verenigingen zijn ondertussen hard bezig nieuwe leden te werven. Bij branche- en beroepsverenigingen lijkt dat ook te lukken, maar met name bij de vrijwilligersverenigingen is de zoektocht naar nieuwe leden groot en valt bij de opmerkingen te lezen over extreme nood.

Soms worden beelden geschetst die van enige humor getuigen - een vereniging voor 55+'ers die inmiddels 75+ is geworden – maar ook de frustratie kan groot zijn: "Momenteel hebben we alles gedaan om te vernieuwen. Helaas tot nu toe met een negatief resultaat, een vermindering van het aantal leden." De factor 'tijd die aan bestuursfuncties moet worden besteed' wordt veel genoemd als barrière.

Ze willen wel / niet

Het is wat ik vaak hoor: dat verenigingen het lastig vinden nieuwe bestuursleden te vinden. 'Ze' willen niet meer' Het staat ook vaker breed uitgemeten in de kranten als het over verenigingen gaat. Wat ik dus opvallend en interessant vond, was dat óók bijna de helft van de verenigingen aangeeft dat zij wel makkelijk bestuursleden vinden. 'Ze' willen dus vaak ook wel! Ik ken zelf ook wel goede voorbeelden. Vaak een kwestie van sfeer in de vereniging en voldoende mogelijkheden om in kleine stappen mee te kunnen doen, te kunnen proeven aan het werk. Er is iets uit te wisselen dus. Verder onderzoek doen naar wat het verschil maakt, daar kijk ik naar uit.

Marike Kuperus
Verenigingsadviseur Kuperus&Co

Top 4 vernieuwing bij verenigingen.

Vernieuwing zien verenigingen vooral door:

1. Samenwerking voor versterking van de positie van de vereniging
2. Meer werken aan duurzaamheid
3. Verder professionalisering van de vereniging
4. Betere communicatie, vooral door social media

Een voorbeeld van vernieuwing: Goeran de Pater, directeur van FiZi (Financials in de Zorg), over de transformatie van beroepsorganisatie naar brancheorganisatie.

KLIK HIER OM HET HELE INTERVIEW TE BEKIJKEN

Opvallend is hoe met name vrijwilligers-verenigingen aangeven dat ze bereid zijn om te vernieuwen. Dit gaat hand in hand met het aanbrengen van veranderingen in bestuur en governance.

Het glas van vrijwilligers-verenigingen in Nederland is driekwart vol.

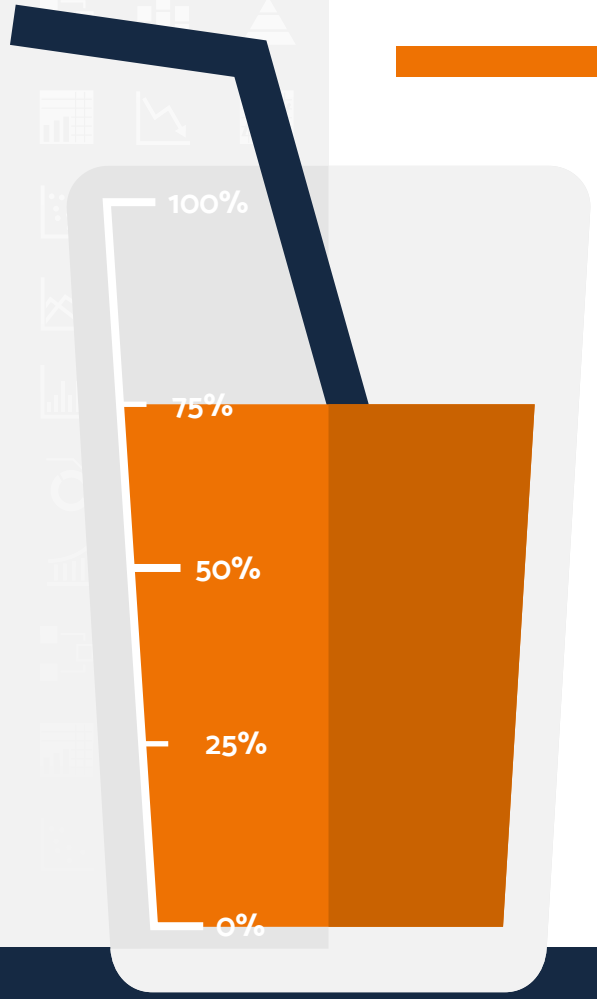

Vrijwilligersverenigingen in Nederland zijn goed genoeg in staat om mee te gaan met de maatschappelijke veranderingen, maar dat komt ook wel omdat ze zich niet altijd gek laten maken en op hun eigen koers blijven.

Veel van de uitdagingen van verenigingen zijn gelijk aan de uitdagingen van andere organisaties (zoals bedrijven). Bijvoorbeeld het vinden van bepaalde vrijwilligers lijkt op de schaarste voor sommige medewerkers of de omgang met regelgeving. Lastig, maar het hoort er ook wel weer bij.

Met betrekking tot sport: tja... er is afstand tussen beleid dat al 25 jaar roept dat de sportvereniging op omvallen staat en dat de sporter een consument is geworden en de empirische werkelijkheid van het gedrag van sportverenigingen (zie de dissertatie van Jan Willem van der Roest). Dit is overigens net zo met de term 'vrijwillige inzet' die alleen in nota's wordt gebruikt. De rest van Nederland heeft het over vrijwilligerswerk. Maar definitiemacht is belangrijk.

Lucas Meijs
Professor of Strategic Philantropy and Volunteering Erasmus Universiteit

Sectoren hebben governance nog niet op orde.

Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen zal hier verandering in brengen.

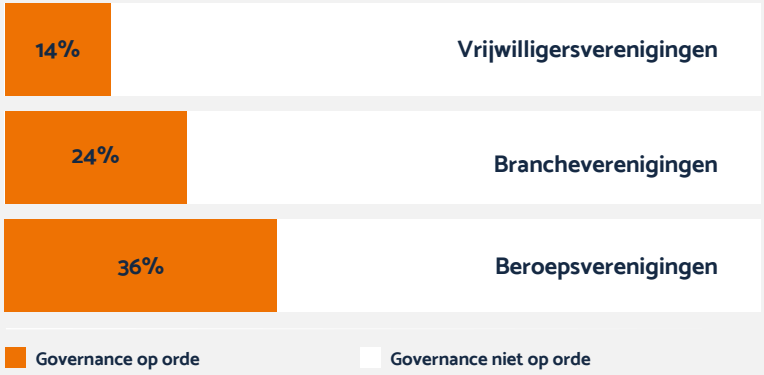

Governance ontwikkeling staat nu nog laag op de agenda.

Uit het onderzoek blijkt dat governance vooral bij professionele vereniging enigszins op orde is maar de meesten geven aan dat er nog werk te doen is. Dit is risicovol, want er komen grote ontwikkelingen aan, met name in de vorm van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR).

Op 10 november jl. is de Wet Bestuurder En Toezicht Rechtspersonen (WBTR) aangenomen door de Eerste Kamer. Deze nieuwe WBTR wetgeving gaat impact hebben op governance. Het bestuur zelf moet zich gaan houden aan regels en afspraken. Goed bestuur op vlak van wettelijke verplichtingen, financiën, inkoop, belangenverstrengeling en tegenstrijdig belang.

Het geheel wordt gestimuleerd door hoofdelijke aansprakelijkheid voor bestuurders. Voor 1 juli 2021 moet elke vereniging die hebben gerealiseerd. Daarna moet het ook nog statutair bij de notaris worden vastgelegd.

Meer informatie op www.wbtr.nl

Dit is het eerste Nationaal Verenigings Onderzoek. Aan het onderzoek is een jaar voorafgegaan waarin we tal van vraagstukken moesten oplossen voordat we aan het eigenlijke onderzoek konden beginnen op zo'n manier dat het hanteerbaar blijft. Met 60 vragen beseffen we dat we aan de bovenkant zijn gekomen van wat wij u kunnen vragen, dus ontzettend veel dank voor uw tijd en energie!

Gelukkig hebben we gemerkt aan jullie antwoorden bij de laatste vragen naar het vervolg, dat u nog veel meer wilt weten, want dat geldt ook voor ons. Uiteindelijk hebben wij bij de opzet van het onderzoek deze voornemens geformuleerd:

- Maximale flexibiliteit in de typering van verenigingen. We realiseren ons hoe divers de verenigingswereld is.
- Herhaling. We doen dit onderzoek jaarlijks, opbouwend naar een compleet beeld. Daarbij gaan we ook onderzoeken op sectorniveau en de academische wereld verder betrekken.
- Opbouwen richting het meten van meerwaarde. Elk onderzoek stelt vragen over aantallen verenigingen, ledenaantallen, verschuivingen in activiteiten, e.d.: de baseline. Er is een tweede categorie vragen waarin vragen gesteld worden over zaken die van strategische aard zijn en de actualiteit raken en die nu, op dit moment, relevant zijn, zoals bijvoorbeeld de aandacht voor allianties en de omgang met corona. De derde categorie vragen is die waarmee we de meerwaarde of 'impact' van verenigingen mee in beeld krijgen. Op het niveau van enkele verenigingen is dat al moeilijk, op sectorniveau lukt dat soms, op het niveau van alle verenigingen zullen we nog door moeten werken, maar ook daar doen we uitspraken over. Deze eerste keer op basis van open vragen.
- Uiteindelijk moet dat een mooie landkaart van onze verenigingswereld opleveren. Daarin gaan wij samen metaforisch steeds meer dorpen en steden inkleuren zodat onze landkaart steeds scherper en helderder wordt.

Doorbouwen naar meer antwoorden.

	Baseline	Impact	Strategisch & Actueel	Aanvullend	Landkaart & WoW's!
2024					
2023					
2022					
2021					
2020					

Dit onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoeksbureau, Panteia, volgens de regels, codes en voorwaarden van haar branchevereniging. De input voor het onderzoek, in het bijzonder de vragen is het resultaat van co-creatie van vertegenwoordigers uit de verenigingswereld, bij elkaar gebracht op voordracht van DNA en IVBB. De kwaliteit wordt bewaakt door dr. D.P. Noordhoek, dr. mr. Tim van der Rijken en prof. dr. Lucas Meijs.

Voor meer informatie:

- www.nationaalverenigingsonderzoek.nl/onderzoek
- www.denederlandseassociatie.nl
- www.ivbb.nl

De NVO-thema's van de komende maanden

Het onderzoek krijgt een vervolg! DNA en IVBB zijn voornemens een aantal themabijeenkomsten te organiseren rond de uitkomsten, te starten in januari 2021. Hou de nieuwsbrief van DNA in de gaten. We staan open voor andere suggesties, maar we voorzien in ieder geval de volgende bijeenkomsten:

januari 2021

Verdienmodellen
Open sessie

februari 2021

Samenwerking & allianties
Open sessie

maart 2021

Bestuurs- en ledenbinding
Open sessie

april 2021

De wetenschapskant van het onderzoek
Op uitnodiging

Naast de bijeenkomsten wordt er aan nadere publicaties gedacht in bijvoorbeeld VM, het vakblad van de verenigings-professional. Ook een diepere wetenschappelijke analyse staat op de planning. Verder staan we uiteraard open voor gesprekken over de bevindingen.

In beginsel doen we in het najaar van 2021 een volgende ronde van het Nationaal Verenigings Onderzoek. Dan hebben we de ambitie een hoge respons te krijgen en weer stappen verder te zetten bij het in beeld krijgen van de meerwaarde van verenigingen en hoe verenigingen zich onderling kunnen vergelijken.

In alle gevallen zetten we die stappen verder in nauw gesprek met de collega's in het verenigingsveld. Dit onderzoek is een gevolg en een resultaat van co-creatie van, door en voor verenigingen. De mooiste rechtsvorm van Nederland.

Nationaal Verenigings Onderzoek

Het Nationaal Verenigings Onderzoek is een initiatief van DNA en IVBB:

De Nederlandse Associatie

verenigen is een vak

www.denederlandseassociatie.nl
info@denederlandseassociatie.nl
DNA op Facebook
DNA op LinkedIn

IVBB
Instituut voor Verenigingen Branches en Beroepen

www.ivbb.nl
info@ivbb.nl

nationaalverenigingsonderzoek.nl